

İlk fotoğraf bu yılın Mayıs ayında Takat Kalesinin girişinden çekildi. Mezunlar buluşması için Akpınar'a giderken uğramıştık.

Şehir hakkında bilgi vermeleri için öğretmen evine uğradık. Yönetici konumunda olan bir öğretmen bize Tokat'ın özelliklerini, tarihsel değerlerini anlattı. Aklıma gelmişken sormadan duramadım:

— *Hocam Tokat Mebusu Nazım Bey'i duydunuz mu?*

— *Hayır duymadım. Hangi partiden ne zaman mebusluk yapmış? diye sordu.*

— *Kurtuluş Savaşı yıllarında mebusluk yapmış, ünlü biridir, dedim. Yeşilordu Cemiyeti'nin, Türkiye Halk İştiriyakiyun Partisi'nin yöneticisidir. İçişleri Bakanlığına bile seçilmişti...*

Hakkında biraz bilgi verelim: 1866'da Erzurum'da doğdu. Mülkiye Mektebini bitirdi. Mutasarrıflıklar yaptıktan sonra 1911'de Van, 1912'de Harput Valiliği yaptı. 1919'da Damat Ferit Paşa tarafından İttihatçı oldukları gerekçesiyle görevine son verilen valilerdendir. 1919 sonbaharında Son Osmanlı Mebuslar Meclisi için Mustafa Kemal Paşa ile birlikte Erzurum'da mebus adayları olarak gösterilen kişiler arasındaydı. 1919 baharında Yeşilordu Cemiyeti'nin Adnan Adıvar, Yunus Nadi, Hakkı Behiç gibi hepsi mebus, üçü bakan 14 kişilik yönetici kadrosundandı. Kısa bir süre Dâhiliye Müsteşarlığı yaptı. Tokat Mebusluğuna seçildi. Anti emperyalist, anti kapitalist ve anti militarist Yeşilordularla ilk Mecliste Halk Zümresini kuranların başında geliyor.

Ankara hükümetinin Dâhiliye Vekâleti gibi kilit bir kurumu onların elindeydi. İlk Dâhiliye Vekili Cami Bey'in istifasından sonra Meclis bu göreve sosyalist Hakkı Behiç Bey'i, onun görevden çekilmesi üzerine de Meclis tarafından 4 Eylül 1920 günü Nazım Bey'i getirdi. Meclis başkanının gösterdiği Refet Bele'nin 66 oyuna karşı 98 oy aldı.

NASIL BERTARAF EDİLDİ?

TOKAT MEBUSU NAZIM BEY

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.

Çarşamba, 29 Haziran 2016 06:36 -

Ne oluyordu? Türkiye bir halk devletine mi kayıyordu? Meclis başkanı onu kabul etmedi. O sırada Ankara'nın tek silahlı gücü olan Çerkez Ethem aracılığı ile "sağlığını gerekçe göstererek" bakanlıktan istifa etmek zorunda bırakıldı.

Türkiye işçi ve köylüleri örgütsüz mü kalacaktı? Zaferden sonra aynı sistem devam mı edecekti? Nazım Bey 7 Aralık 1920'de 14 Temmuz 1920'de kurulan gizli Türk Komünist Partisi'ne yasal bir şekil vererek Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası (THİF)'ni kurdu ve onun genel sekreterliğini üstlendi.

Hükümet sola nefes aldirmamaya kararlıydı. "*Komünizmi biz temsil ediyoruz*" diyerek resmi bir Komünist Partisi kurdurdu ve Yeşilorducuların bu partiye girdiği ilan edildi. Hatta asıl sosyalistlere ön almak için bu parti merkezi Moskova'da olan ve komünist partilerin oluşturduğu Üçüncü Enternasyonale üye olmak için Moskova'ya bir kurul bile gönderdi. Sovyetler, "*Biz sizin komünist olmadığınızı biliyoruz, fakat size yardım edeceğiz*" dediler. Türk-Sovyet Dostluk ve Yardımlaşma Anlaşması imzalandı.

Merkez Ordusu Kumandanı Nurettin Paşa, bölgesinde THİF bildirimleri dağıtıldığını Genelkurmay'a ihbar etti. Fevzi Çakmak bu şikâyeti hükümet'e havale etti. Solcuları tutuklamaya başlayan Hükümet de Nazım Bey ve iki mebus arkadaşının dokunulmazlıklarını kaldırılmasını istedi. 21 Mart 1921'de Meclis'in gizli oturumunda dokunulmazlıkları kaldırdı. Yeni Türkiye'nin ilk dokunulmazlık kaldırılması budur. Nazım Bey 12 Nisan 1921'de tutuklandı, 12 Mayıs 1921'de de mebusluğu düşürüldü.

THİF yöneticileri 1 Şubat 1921'de Partiyi kapattıklarını ilan etmelerine rağmen İstiklal Mahkemesi tarafından tutuklanmaktan kurtulamadılar. Diğer iki THİF yöneticisi olan Mehmet Şükrü ve Şeyh Servet Efendi, savunmalarında hükümete yaltaklandıkları için beraat ettiler. Nazım Bey'e ise "*Hükümeti devirmeye teşebbüsten*" 9 Mayıs 1921'de 15 yıl ağır hapis cezası verildi. Bu cezayı verenler de resmî komünist partisinin mensubu mebuslardı!

Fakat Hükümet, Sovyetlere hüküm giymiş sosyalistleri salacağı sözünü vermişti. Hükümetin teklifi üzerine Meclis'te tartışmasız bir kararla Nazım Bey 29 Eylül 1921'de serbest bırakıldı. O, THİF'ni yeniden açtı. 18 Mart 1922'de de partinin yayın organı olarak Yeni Hayat adında bir gazete çıkarmaya başladı. Hükümet kongre yapmasına izin vermeyince 12 Ağustos 1922'de kongrelerini gizli yaptılar.

TOKAT MEBUSU NAZIM BEY

Zeki Sarıhan tarafından yazıldı.

Çarşamba, 29 Haziran 2016 06:36 -

Ordu'nun İzmir'i geri aldığı günlerde Rauf Bey parti yöneticilerini çağırarak artık kendilerine ihtiyaç duymadıklarını söyleyerek faaliyetlerine son vermelerini istedi. Yeni Hayat, 16 Eylül 1922 tarihli sayısında bu görüşmeyi anlatarak "*Bizi kimse faaliyetten alıkoyamaz*" diye yazdı.

İşçilerin ve köylülerin sosyal kurtuluş davası bu tarihten sonra yer altına itildi. İzmir ve Bursa kurtarıldıktan sonra evli evine, köylü köyüne gönderildi! Savaştan önce Kartal'da bahçıvan olan Kâzım, savaştan sonra da bahçıvanlığına devam etti. Zenginleşmeye aç olan yeni burjuvazi ise buna engel olmasınlar diye önce sol, sonra da bütün muhalefeti yasakladı.

Tokat Mebusu Nazım 1935'te kahır içinde ölmüş olmalıdır...

Ben Tokat'a giderim de Tokat Mebusu Nazım Bey'i nasıl hatırlamam? Zaten hiç aklımdan çıkmıyor ki... (28 Haziran 2016)